

Broedvogels van Steenwijkerwold, Boswachterij Staphorst en Ommerschans in 2019

Sjouke Scholten
Klaas Jager

Sovon-rapport 2019/48

Broedvogels van Steenwijkerwold, Boswachterij Staphorst en Ommerschans in 2019

Sjouke Scholten en Klaas Jager

Sovon-rapport 2019/48
Dit rapport is samengesteld
in opdracht van Staatsbosbeheer

Colofon

© Sovon 2019

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Staatsbosbeheer

Illustratie omslag: Fred Hustings, Sjouke Scholten

Wijze van citeren: Scholten S. & Jager K. 2019. Broedvogels van Steenwijkerwold, Boswachterij Staphorst en Ommerschans in 2019. Sovon-rapport 2019/48. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

ISSN-nummer: 2212 5027

Inhoud

Samenvatting.....	2
1. Inleiding.....	3
2. Beschrijving van het gebied.....	4
2.1. Steenwijkerwold.....	4
2.2 Boswachterij Staphorst	6
2.3 Ommerschans.....	6
3. Werkwijze	7
3.1. Methode & veldwerk	7
3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens	8
3.3. Weers- en andere omstandigheden.....	8
3.4. Foutenbronnen.....	8
4. Resultaten.....	9
4.1.SNL-beheertypen.....	11
4.2. Vergelijking met eerdere karteringen	15
4.2.1 Steenwijkerwold	15
4.2.2 Boswachterij Staphorst	16
4.3. Soortbesprekingen	18
5. Evaluatie	21
5.1 Steenwijkerwold	21
5.2 Staphorst	21
5.3 Ommerschans	21
6. Literatuur	22
Bijlage 1. Soortkaarten inventarisatie 2019	23

Samenvatting

In opdracht van Staatsbosbeheer zijn in 2019 de boswachterijen Steenwijkerwold (295 ha), Staphorst (947,7 ha) en Ommerschans (78,4 ha) gekarteerd op broedvogels. Alle gebieden zijn vijf keer bezocht. Algemene broedvogels als Winterkoning, Roodborst, Merel, Heggenmus, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees, Vink en Gaai zijn niet gekarteerd. Alleen in Boswachterij Staphorst is de Houtduif ook gekarteerd. Er is totaal 205 uur en 42 minuten besteed aan veldwerk. Voor Boswachterij Steenwijkerwold geldt dat er 78 uur en 25 minuten zijn besteed aan veldwerk, dit komt neer op 15,9 min/ha. Voor Boswachterij Staphorst zijn 106 uur en 33 minuten besteed aan veldwerk, wat neerkomt op 6,7 min/ha. In totaal 20 uren en 44 minuten zijn besteed aan het veldwerk bij Ommerschans, wat 15,3 min/ha betekent.

In Steenwijkerwold, Staphorst en Ommerschans werden in 2019 respectievelijk 57, 69 en 43 broedvogelsoorten vastgesteld. Van deze soorten staan 12 soorten op de Rode lijst. De trends in de drie gebieden laten een wisselend beeld zien.

Larikspcelen (met enkele douglas) in Boswachterij Staphors (20 maart 2019, Sjouke Scholten).

1. Inleiding

In het voorjaar van 2019 vond in opdracht van Staatsbosbeheer binnen de beheereenheden Noordwest Overijssel en Vechtdal een broedvogelkartering plaats in Steenwijkerwold, Boswachterij Staphorst en Ommerschans. De inventarisatie werd uitgevoerd door Sovon Vogelonderzoek Nederland in het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL), waarbij monitoring van broedvogels in een zesjarige cyclus is vereist. De resultaten worden gerapporteerd aan de provincie. Staatsbosbeheer gebruikt de gegevens tevens voor de beheerevaluaties.

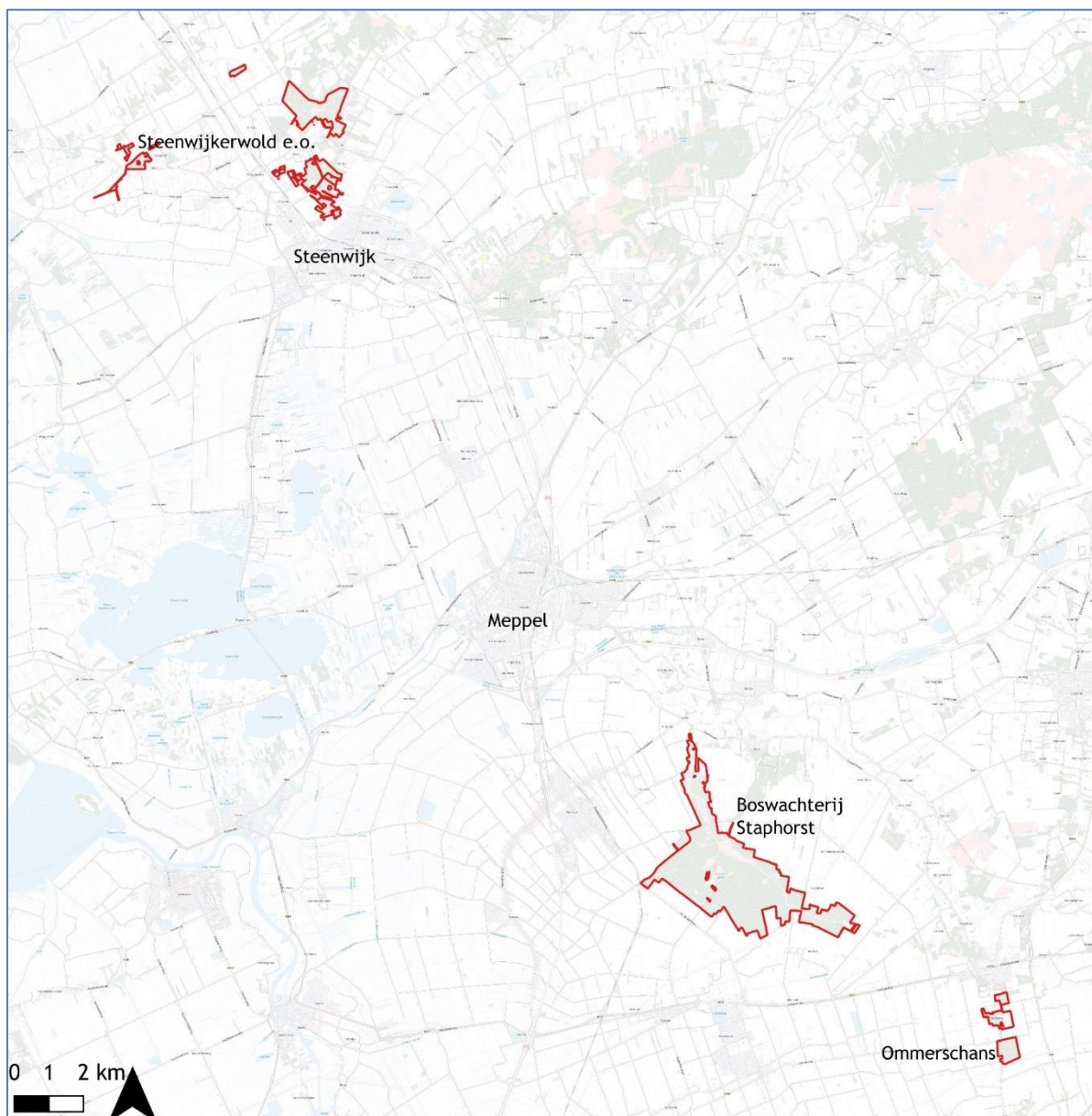
Het veldwerk werd uitgevoerd door Sjouke Scholten (Boswachterij Staphorst, Ommerschans) en Klaas Jager (Steenwijkerwold). Contactpersonen bij Staatsbosbeheer waren Ruud Jonker (boswachter ecologie) en Jeroen Bredenbeek (boswachter ecologie). Tezamen met Staatsbosbeheermedewerker Andrea van den Berg (adviseur monitoring), voorzagen zij bij de kartering en rapportage in de nodige inhoudelijke informatie en ondersteuning. Florian Bijmold (medewerker beheer bij Staatsbosbeheer en vrijwilliger voor het regionaal steunpunt van de Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN)), gaf aanvullende informatie over roofvogels, met name ten aanzien van Wespddieven. Vanuit Sovon was Petra Verburg verantwoordelijk voor de interne begeleiding. Daarnaast wordt Lara Marx bedankt voor haar bijdrage aan de totstandkoming van dit rapport. In dit rapport worden de inventarisatieresultaten van 2019 gepresenteerd volgens de systematiek van Het International Ornithological Committee (IOC).

Bloeiend waterdrieblad in een heideven in het zuidoosten van Woldberg, Steenbergerwold (20 mei 2019, Klaas Jager).

2. Beschrijving van het gebied

Het karteringsgebied is opgesplitst in drie deelgebieden, te weten: Steenwijkerwold (295 ha), Boswachterij Staphorst (947,7 ha) en Ommerschans (78,4 ha) (figuur 1). Omdat de gebieden nogal verschillen van elkaar en daarmee ook de voorkomende vogelsoorten en dichtheden, worden ze hieronder kort beschreven.

Figuur 1. Ligging van het karteringsgebied.

2.1. Steenwijkerwold

Wold- en Hiddingeberg, Eeserveld en Wolterholten

De grootste geïnventariseerde oppervlakte in Steenwijkerwold ligt iets ten noorden van Steenwijk en valt uiteen in twee delen: Wold- en Hiddingeberg aan de westkant langs de A32 en Eeserveld aan de oostkant op de overgang naar het particuliere domein (ca 440 ha bos en 360 ha gras- en akkerland) van Landgoed 'De Eese'. Door het gebied snijden tal van lanen, wandel-, ruiter- en fietspaden en (grotendeels onverharde) wegen. Omringende dorpjes en buurtschappen zijn De Pol, Eesveen, De Bult, Tuk en Baars.

Het gebied omvat loof- en naaldbos, afgewisseld door heideveldjes, schraal begroeide zandruggen, graslandjes en akkertjes. Voornaamste loofsoorten zijn zomereik, Amerikaanse eik en beuk, waarmee vooral de hellingen van Woldberg begroeid zijn. Langs de lanen en holle paden staan veel indrukwekkend dikke en hoge eiken en beuken. Het jongere loofbos bestaat verder vooral uit berk, es, esdoorn en soms uit els en Ratelpopulier. De ondergroei is op de meeste plekken minimaal, maar met name de zoombegroeiing is goed ontwikkeld. In Eeserveld komt ook vrij veel tamme kastanje voor. Naaldbos bestaat vooral uit (homogene) opstanden van fijnspar, Douglas spar, Hemlockspar, Japanse lariks en grove den. Op diverse plaatsen in het bos staan ook dikke solitaire, niet zelden kwijnende grove dennen. Het struikaanbod in het gebied, veelal van berk, lijsterbes, krent, Amerikaanse vogelkers, hulst, vuilboom e.d., is over het geheel genomen matig tot vrij royaal (in open vochtige delen).

In Woldberg liggen enkele vergraste (bochtige sme) heideterreintjes met slootjes en vennen, waarin onder meer waterdrieblad groeit. In dit gebied zijn tevens twee struikheide terreintjes gesitueerd waarin verspreid Grove Den groeit. Tegen de noordwestkant van Woldberg, tussen de A32 en buurtschap Baars, liggen een paar botanisch waardevolle, door boomwallen en poeltjes omgeven ruigteveldjes, bloemrijke graslandjes en akkertjes.

Langgerekte en smalle, met heide bedekte zandruggen doorsnijden sparrenbos in Eeserveld (20 mei 2019, Klaas jager).

Paasloo en Ronde Blesse

Het bos bij Paasloo, tussen de Oldermarktweg (N761) en Paasloregeel, bestaat uit gemengd bos, waarin naaldhout enigszins overheerst met lariks, grove den en Douglas spar. Homogenere opstanden van Douglas en lariks staan vooral langs de weg Paasloregeel. Meest voorkomende loofsoorten zijn berk, eik, en esdoorn. Markant voor dit bos is de architectonisch fraai gebouwde Kunstbunker. Aan de zuidkant van het gebouw bevindt zich een berken/elzenbroekbos waar ook een bosven is gelegen met enige rietbegroeiing. Ten noordwesten (iets meer richting Paasloërweg) en noordoosten (Paasloregeel) van dit bos bevinden zich een paar kleinere bossen; respectievelijk voormalig eikenhakhout met behoorlijk veel berk en jongere aanplant van verschillende loofbomen en struiken. Ten zuiden van de Oldermarktweg, achter zwembad 't Tolhekke, steekt een langgerekte boomwal (veelal met es, els, eik en dicht braamstruweel) de weilanden in, die zich halverwege verbreedt en van daaruit een afsplitsing maakt naar de rustieke weg Westenwold. De Ronde Blesse ligt als geïsoleerd eikenbos op een zandrug ten noorden van de Woldberg, nabij buurtschap de Pol iets ten zuiden van Steggerda. In het bos staan verspreide hulsten en de oostkant herbergt veel, tot boomhoogte uitgegroeide Amerikaanse vogelkers. In dat (donkere) gedeelte is amper ondergroei aanwezig, aan de westkant zijn naast jonge hulst vrij veel loofopslag en varens te vinden.

2.2 Boswachterij Staphorst

Boswachterij Staphorst (947,4 ha) ligt globaal tussen de snelweg A28 in het noorden en de provinciale (auto)weg N377 in het zuiden. Op relatief korte afstand loopt langs de westkant het spoor Leeuwarden-Zwolle. Omliggende dorpen zijn IJhorst, Kievitshaar en Punthorst.

Door en rond het gebied loopt een tamelijk dicht netwerk van fiets-, ruiter en wandelpaden en enkele (deels onverharde) wegen. Centraal in het gebied ligt een grote recreatieplas, de Zwarte Dennen.

Het grootste deel van de boswachterij bestaat uit loof- en naaldbos. In het oosten en noordwestelijke deel van het gebied liggen enkele heidevelden. Het noordwestelijke deel karakteriseert zich meer als open heide gebied met enkele grote vennen.

Boswachterij Staphorst is te typeren als tamelijk gevarieerd, jong tot (middel-)oud loof- en naaldbos. Oude delen bestaan veelal uit oorspronkelijk eikenhakhout op rabatten. Loofhout bestaat voornamelijk uit Amerikaanse eik, zomereik, beuk en zachthout zoals berk, es, els, populier, etc. Qua naaldhout zijn opstanden van grove den, douglasspar, sitkaspar, fijnspar en Japanse lariks beeldbepalend. Het struikaanbod verschilt nogal van plaats tot plaats, maar kenmerkt zich door een mix van Amerikaanse en inlandse vogelkers, berk, braam, hazelaar, hulst, lijsterbes, meidoorn, vlier, vuilboom en jonge naaldhoutopslag. In dicht eikenhak- en naaldhout is nauwelijks sprake van een struiklaag. Het grootste heideveld, de Vier Bergen, ligt aan de noordoostkant van het gebied. De belangrijkste vennen of plassen zijn Koolhaar, Zwarte Venen, Ganzeplas, Zoere Grachten en Oude Vijver.

2.3 Ommerschans

Het noordelijke deel van Ommerschans, gelegen tussen Balkbrug en Witharen, behelst een historisch monumentaal vestingwerk (1623-1628), waar later door Maatschappij van Weldadigheid een bedelaars- en strafkolonie werd gesticht. Tegenwoordig beheert Staatsbosbeheer de bossen in en rond het gebied, in samenwerking met de Vereniging Ommerschans. Het merendeels (middel)oude bos, aan weerszijden van de met rietplukken, gele lis en andere waterplanten begroeide grachten, bestaat meest uit loofhout in diverse leeftijd-stadia, waaronder eik, es, esdoorn, beuk en populier. Verspreid staan er ook andere boomsoorten, zoals acacia, kastanje en linde. Alleen in het bos tussen de Schansweg, Molenweg en Zwarteweg komt hier en daar fijnspar voor. Op de bosgrond en langs paden verschijnt in het voorjaar diverse bloeiende stinsenflora. Het zuidelijke deel van Ommerschans, bestaat naast loofhout (o.a. eikenhakhout met berk) ook uit naaldhoutopstanden, vooral van fijnspar. In het bos liggen restanten van verruigde grasveldjes, die afgelopen decennium werden beplant met verschillende loofsoorten, die inmiddels zijn uitgegroeid tot struiken en boompjes van circa 2 tot 5 meter hoog.

Ommerschans (22 mei 2019, Klaas Jager).

3. Werkwijze

3.1. Methode & veldwerk

De broedvogelkartering is uitgevoerd volgens een vaste methodiek, op basis van de BMP-methode, zoals beschreven in Vergeer et al. (2016). In de meeste gevallen is de BMP-B soortenlijst aangehouden met aanvullingen van de standaard SNL soorten. Tijdens het startoverleg is de soortenlijst overeen gekomen waarbij Merel, Fitis, Koolmees, Pimpelmees, Roodborst, Heggenmus, Gaai, Stadsduif, Tjiftjaf, Winterkoning en Vink niet worden meegenomen tijdens de kartering. De Houtduif is alleen meegeteld in Boswachterij Staphorst.

In de periode van half maart tot begin juli zijn in de eerder genoemde gebieden vijf volledige inventarisatieronden uitgevoerd (tabel 1, 2 en 3). De bezoeken vonden plaats van zonsopgang tot rond het middaguur. In deze periode zijn alle soorten, met uitzondering van bovenstaande, gekarteerd waarbij de werkwijze is gericht op het registreren van zang, balts en overige territoria aanduidende waarnemingen.

In de eerste ronde is extra tijd besteed aan het vastleggen en intekenen van (oude) roofvogelnesten, om deze in een later stadium nogmaals te bezoeken en de bezetting van deze nesten te controleren. Let wel dat er niet speciaal gezocht is naar roofvogelnesten. Nachtbezoeken zijn niet expliciet uitgevoerd, maar nacht-actieve soorten die in de vroege ochtend werden waargenomen zijn wel ingetekend.

De totale tijdsinvestering voor de drie gebieden bedroeg 205 uur en 42 minuten aan veldwerk, wat neerkomt op een onderzoeksintensiteit van 9,3 minuten/ha. Opgesplitst voor de verschillende karteergebieden was dit voor Steenwijkerwold 78 uur en 25 minuten (15,9 minuten/ha), voor Boswachterij Staphorst 106 uur en 33 minuten (6,7 minuten/ha) en in Ommerschans 20 uur en 44 minuten (15,3 minuten/ha).

Het verschil in tijdsinvestering ligt voornamelijk aan het verspreid liggen van gebieden in de Boswachterijen Steenwijkerwold en Ommerschans in tegenstelling tot Staphorst. In een aaneengesloten gebied kan efficiënter gewerkt worden, vooral omwille de af te leggen route.

Tabel 1. Bezoekdata en tijdsinvestering in Steenwijkerwold, in 2019.

Datum	Begin	Eind	Ronde nr.	Datum	Begin	Eind	Ronde nr.
20-mrt	06:28	14:00	1	1-mei	05:12	12:44	3
22-mrt	06:13	12:01	1	20-mei	05:17	14:41	4
8-apr	06:07	14:13	2	21-mei	04:59	13:05	4
9-apr	06:08	13:50	2	12-jun	05:12	13:31	5
29-apr	05:32	14:51	3	14-jun	05:34	13:12	5

Tabel 2. Bezoekdata en tijdsinvestering in Boswachterij Staphorst, in 2019.

Datum	Begin	Eind	Ronde nr.	Datum	Begin	Eind	Ronde nr.
19-mrt	06:20	12:30	1	1-mei	05:43	13:10	3
20-mrt	06:18	12:16	1	20-mei	05:15	13:23	4
21-mrt	06:21	12:24	1	21-mei	05:23	13:48	4
8-apr	06:38	13:45	2	22-mei	05:27	12:38	4
9-apr	06:11	13:54	2	17-jun	04:42	12:33	5
10-apr	06:04	12:21	2	18-jun	04:38	12:03	5
29-apr	05:55	13:30	3	19-jun	04:32	11:11	5
30-apr	05:49	12:24	3				

Tabel 3. Bezoekdata en tijdsinvestering in Ommerschans, in 2019.

Datum	Begin	Eind	Ronde nr.	Datum	Begin	Eind	Ronde nr.
21-mrt	06:01	09:36	1	22-mei	04:56	09:44	4
10-apr	06:15	10:45	2	11-jun	05:18	08:35	5
30-apr	05:23	09:57	3				

3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens

Veldwaarnemingen zijn via de app Avimap ingevoerd op een tablet. Voor iedere ingevoerde waarneming geldt dat de soort, locatie, tijdstip en broedcode worden vastgelegd. Daarnaast wordt ook de afgelegde route van de waarnemer opgeslagen, welke bij elk volgende bezoek weer op te roepen is. Na afloop van ieder bezoek zijn de waarnemingen, na controle, geüpload zodat deze direct op de Sovon server staan. Nadat alle bezoeken uitgevoerd waren zijn alle geüploadde bezoeken via de Sovon website automatisch geclusterd. Clustering van waarnemingen tot territoria geschiedt op basis van criteria die aan elke vogelsoort zijn gekoppeld. Geclusterde territoria worden nadien altijd gecheckt. Op de verspreidingskaarten, in de bijlage, zijn de geclusterde territoria terug te vinden, waarbij de territorium stip is bepaald door middel van de hoogste broedcode of laatst meetellende geldige waarneming.

3.3. Weers- en andere omstandigheden

Om een broedvogelinventarisatie effectief uit te voeren zijn de weersomstandigheden van groot belang. Slechte weersomstandigheden zorgen voor minder activiteit bij veel vogels als ook een lagere trefkans van bepaalde soorten. In tabel 4 staan enkele weersvariabelen van begin 2019 samengevat. De eerste helft van maart heeft zich voornamelijk gekenmerkt door de vele neerslag, welke in de tweede helft van de maand nauwelijks heeft weten door te zetten. Ondanks dat de temperatuur 's nachts enkele dagen onder het vriespunt lag, was het toch een relatief normale maand. April kenmerkte zich als een droge en zachte maand met veel zonactiviteit wat de temperatuur deed opdrijven. Deze temperatuur kon niet doorgezet worden in mei. Mede door de noordelijke luchtstroom bleef het overwegend koel voor de tijd van het jaar, ondanks de aanhoudende droogte en overmatig aanwezige zon. Juni is landelijk de boeken in gegaan als één van de warmste juni maanden van de afgelopen eeuw. Plaatselijk was er erg veel neerslag, maar dit bleek niet in het onderzoeksgebied het geval te zijn. Kortom, er was dit jaar sprake van een droog en relatief warm voorjaar in het onderzoeksgebied.

Tabel 4. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en duur neerslag) in de periode maart-juni 2019, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor langjarig gemiddelde (1981-2010).

Maand	Temp. °C	Norm	Zon-uren	Norm	Neerslag (mm)	Norm
Maart	8,0	6,2	129	125	94	68
April	10,9	9,2	241	174	27	44
Mei	11,7	13,1	223	213	33	61
Juni	18,1	15,6	266	201	82	68

3.4. Foutenbronnen

Vanwege de omvang van de te tellen gebieden was het onmogelijk om alle bezoeken volledig rond zonsopgang uit te voeren. Soorten die hun zangpiek vooral hebben in de vroege ochtend kunnen hierdoor onderteld zijn. Het gelimiteerd aantal bezoeken van de kartering kan inhouden dat zomervogels en/of andere vogels, waarvoor meerdere waarnemingen nodig zijn voor een territorium, onvoldoende uit de verf zijn gekomen.

Mogelijk zijn roofvogels (Buizerd en Sperwer) in Boswachterij Staphorst onderteld omdat er niet actief is gezocht naar nesten. Daarnaast is door het dichte bladerdak later in het seizoen de waarneemkans van roofvogels in het bosrijke gebied nihil.

In Steenwijkerwold werd in delen van Wold- en Hiddingeberg langs de A32, het inventariseren vaak ernstig ver hinderd door geluidsoverlast van voortrazend verkeer. In Ommerschans was, weliswaar in mindere mate, eveneens regelmatig sprake van geluidsoverlast door het autoverkeer op de Balkerkweg.

In de eerste en tweede ronde in Boswachterij Staphorst werd ten noordwesten van de recreatieplas veelal gewerkt met een bomenrooimachine om gezaagd hout het bos uit te slepen. Dit leverde vooral de eerste rondes geluidsoverlast op in deze hoek.

4. Resultaten

In de gebieden rond Steenwijkerwold werden in totaal 57 soorten vastgesteld, waarvan er 46 zijn gekarteerd (tabel 5). Boswachterij Staphorst leverde 69 soorten op waarvan er 59 zijn gekarteerd (tabel 6). In Ommerschans werden ondanks de reëltief kleine oppervlakte 43 soorten in kaart gebracht waarvan er 32 zijn gekarteerd (tabel 7). Naast de gekarteerde soorten zijn in alle gebieden Fitis, Tjiftjaf, Gaai, Heggenmus, Koolmees, Pimpelmees, Merel, Roodborst, Vink en Winterkoning vastgesteld als broedvogel. Daarnaast is alleen de Houtduif gekarteerd in Boswachterij Staphorst, maar is wel vastgesteld als broedvogel in de andere gebieden. Conform de Rode Lijst kan in het Steenwijkerwold één soort aangemerkt worden als kwetsbaar en vijf als gevoelig. In Boswachterij Staphorst komen zeven kwetsbare en vier gevoelige soorten voor. In Ommerschans zijn één kwetsbare en één gevoelige soort vastgesteld.

Tabel 5. Broedvogels van Steenwijkerwold (295 ha) in 2019. De Rode lijststatus (Van Kleunen et al. 2017) is opgenomen in de kolom RL. (KW=Kwetsbaar, GE=Gevoelig).

Soort	N	N/100 ha	RL	Soort	N	N/100 ha	RL
Grauwe Gans	1	0,34		Tuinfluitier	15	5,08	
Wilde Eend	2	0,68		Braamsluiper	3	1,02	
Kwartel	1	0,34		Grasmus	5	1,69	
Wespendief	2	0,68		Vuurgoudhaan	9	3,05	
Sperwer	1	0,34		Goudhaan	73	24,75	
Havik	1	0,34		Boomklever	51	17,29	
Buizerd	9	3,05		Boomkruiper	76	25,76	
Holenduif	3	1,02		Spreeuw	21	7,12	
Bosuif	4	1,36		Zanglijster	41	13,9	
Kleine Bonte Specht	5	1,69		Grote Lijster	16	5,42	KW
Grote Bonte Specht	80	27,12		Grauwe Vliegenvanger	15	5,08	GE
Zwarte Specht	2	0,68		Bonte Vliegenvanger	15	5,08	
Groene Specht	2	0,68		Gekraagde Roodstaart	26	8,81	
Zwarte Kraai	3	1,02		Roodborsttapuit	1	0,34	
Raaf	1	0,34	GE	Graspieper	1	0,34	GE
Zwarte Mees	28	9,49	GE	Boompieper	32	10,85	
Kuifmees	7	2,37		Appelvink	33	11,19	
Glanskop	20	6,78		Goudvink	15	5,08	
Matkop	14	4,75	GE	Groenling	2	0,68	
Boomleeuwerik	1	0,34		Kruisbek	4	1,36	
Staartmees	1	0,34		Putter	9	3,05	
Fluiter	10	3,39		Sijs	5	1,69	
Zwartkop	189	64,07		Geelgors	7	2,37	

Heideveld in Boswachterij Staphors (29 april 2019, Sjouke Scholten).

Tabel 6. Broedvogels van Boswachterij Staphorst (947,7 ha) in 2019. De Rode lijststatus (Van Kleunen et al. 2017) is opgenomen in de kolom RL. (KW=Kwetsbaar, GE=Gevoelig).

Soort	N	N/100 ha	RL	Soort	N	N/100 ha	RL
Grauwe Gans	4	0,41		Matkop	11	1,13	GE
Nijlgans	2	0,21		Boomleeuwerik	2	0,21	
Slobeend	2	0,21	KW	Staartmees	29	2,98	
Wilde Eend	4	0,41	KW	Fluiter	7	0,72	
Wintertaling	1	0,1		Zwartkop	165	16,93	
Kuifeend	8	0,82		Tuinfluiter	34	3,49	
Dodaars	4	0,41		Grasmus	9	0,92	
Wespendief	1	0,1		Vuurgoudhaan	13	1,33	
Sperwer	1	0,1		Goudhaan	117	12,01	
Havik	6	0,62		Boomklever	41	4,21	
Rode Wouw	1	0,1		Boomkruiper	103	10,57	
Buizerd	7	0,72		Spreeuw	11	1,13	
Waterhoen	2	0,21		Zanglijster	49	5,03	
Meerkoet	4	0,41		Grote Lijster	23	2,36	KW
Holenduif	4	0,41		Grauwe Vliegenvanger	18	1,85	GE
Houtduif	65	6,67		Nachtegaal	1	0,1	KW
Zomertortel	2	0,21	KW	Bonte Vliegenvanger	102	10,47	
Koekoek	4	0,41	KW	Gekraagde Roodstaart	33	3,39	
Bosuil	1	0,1		Roodborsttapuit	8	0,82	
Nachtzwaluw	1	0,1		Boompieper	97	9,95	
Kleine Bonte Specht	7	0,72		Appelvink	43	4,41	
Grote Bonte Specht	103	10,57		Goudvink	22	2,26	
Zwarte Specht	3	0,31		Groenling	2	0,21	
Groene Specht	2	0,21		Kneu	4	0,41	
Wielewaal	1	0,1	KW	Kruisbek	5	0,51	
Zwarte Kraai	6	0,62		Putter	29	2,98	
Raaf	1	0,1	GE	Sijs	4	0,41	
Zwarte Mees	62	6,36	GE	Geelgors	12	1,23	
Kuifmees	29	2,98		Rietgors	1	0,1	
Glanskop	33	3,39					

Tabel 7. Broedvogels van het Ommerschans (78,4 ha) in 2019. De Rode lijststatus (Van Kleunen et al. 2017) is opgenomen in de kolom RL. (KW=Kwetsbaar, GE=Gevoelig).

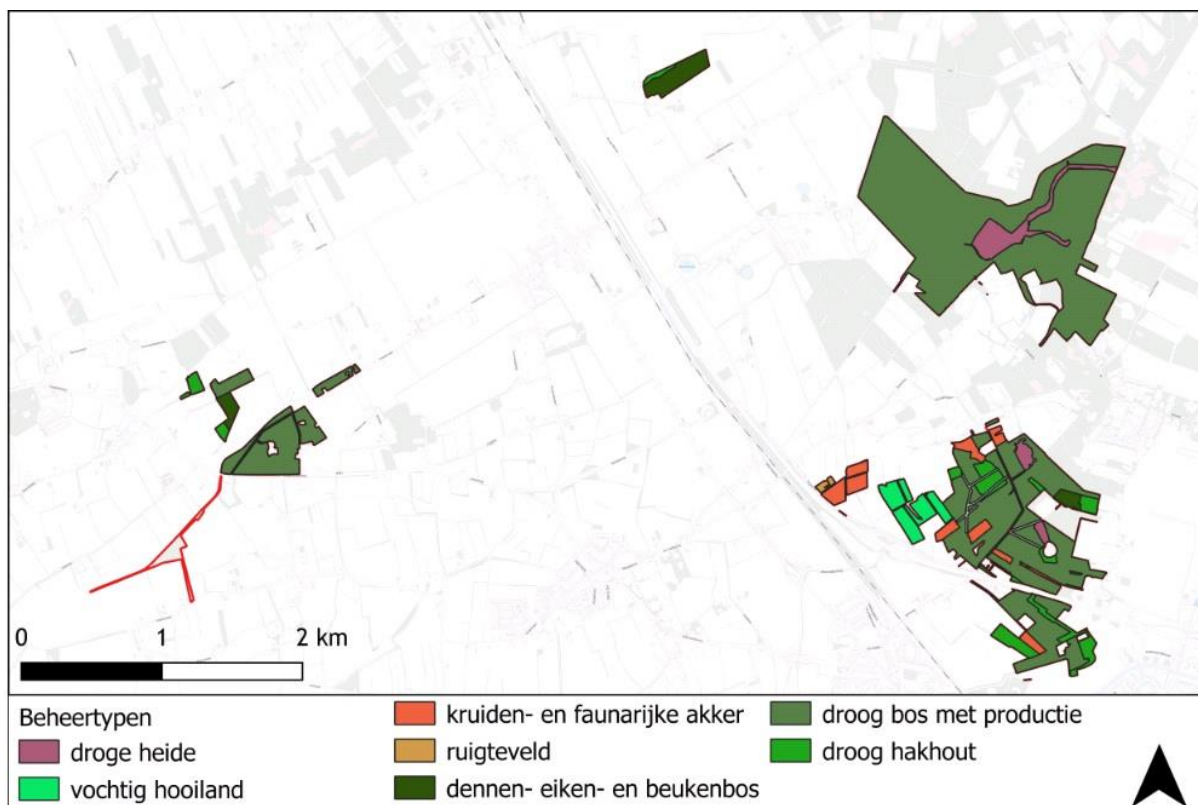
Soort	2019	N/100 ha	RL	Soort	2019	N/100 ha	RL
Grauwe Gans	2	2,55		Zwartkop	75	95,66	
Nijlgans	3	3,83		Tuinfluiter	24	30,61	
Mandarijneend	5	6,38		Grasmus	5	6,38	
Wilde Eend	8	10,2		Goudhaan	12	15,31	
Sperwer	1	1,28		Boomklever	19	24,23	
Buizerd	2	2,55		Boomkruiper	32	40,82	
Waterhoen	4	5,1		Spreeuw	54	68,88	
Meerkoet	5	6,38		Zanglijster	12	15,31	
Holenduif	7	8,93		Grote Lijster	1	1,28	KW
Grote Bonte Specht	25	31,89		Grauwe Vliegenvanger	6	7,65	GE
Zwarte Specht	2	2,55		Bonte Vliegenvanger	14	17,86	
Groene Specht	1	1,28		Gekraagde Roodstaart	6	7,65	
Kauw	3	3,83		Boompieper	1	1,28	
Zwarte Kraai	3	3,83		Appelvink	8	10,2	
Glanskop	6	7,65		Goudvink	7	8,93	
Staartmees	2	2,55		Groenling	6	7,65	

4.1.SNL-beheertypen

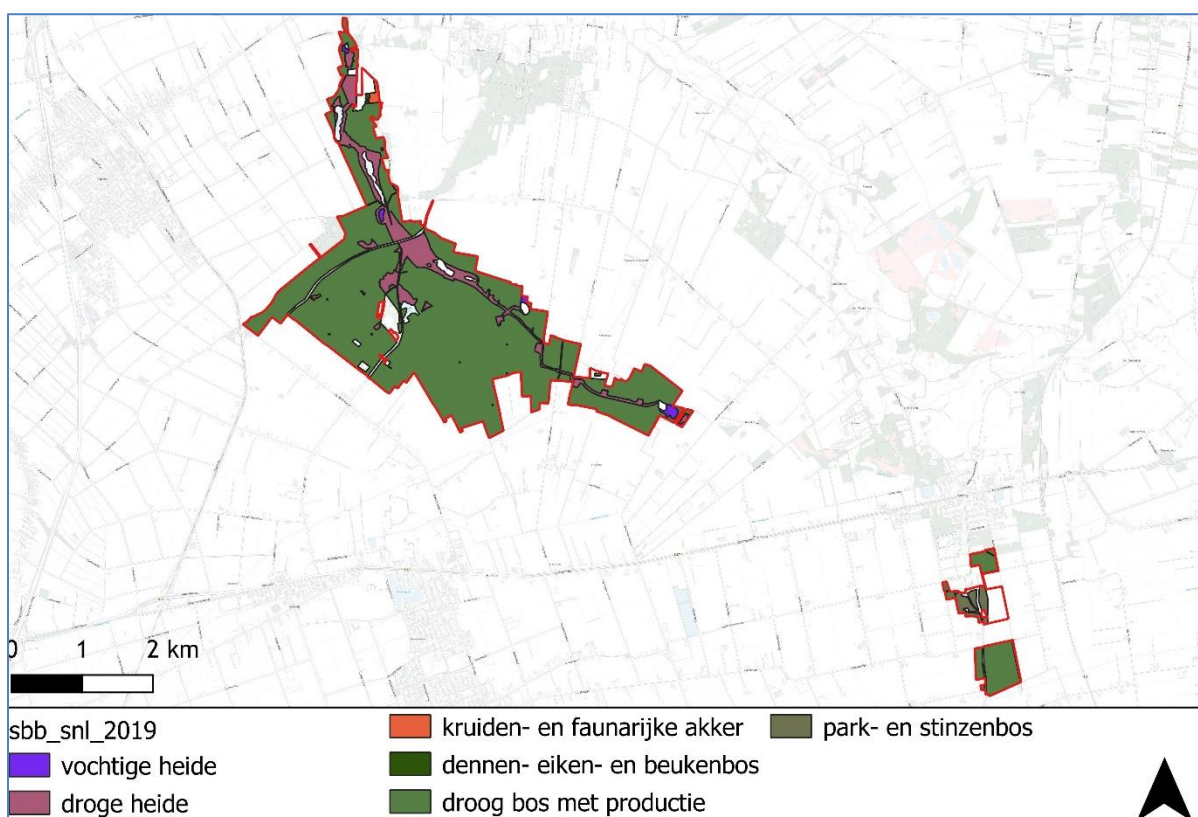
In tabel 8 staan de kwalificerende vogelsoorten voor de aanwezige SNL-pakketten voor Steenwijkerwold. De ligging van de beheertypen staat weergegeven in figuur 2. Mede door de minimale oppervlakte van de aanwezige SNL beheertypen (m.u.v. beheertype N16.03) is er ook een minimale aanwezigheid van kwalificerende soorten.

Tabel 8. Voorkomende SNL-beheertypen met kwalificerende vogelsoorten bij Steenwijkerwold. -= geen kwalificerende soort voor dit type. Beheertypen waarvoor geen kwalificerende vogelsoorten zijn aangewezen, zijn niet in de tabel opgenomen.

SNL-type	N07.01	N10.02	N12.05	N12.06	N15.02	N16.03	N17.02
Omschrijving	droge heide	vochtig hooiland	kruiden- en faunarijke akker	ruigteveld	dennen- eiken- en beukenbos	droog bos met productie	droog hakhout
Oppervlakte (ha)	12.98	9.59	11.66	0.68	10.14	226.18	16.24
Korhoen	0	-	-	-	-	-	-
Patrijs	-	-	0	-	-	-	-
Kwartel	-	-	0	-	-	-	-
Wespendief	-	-	-	-	0	2	-
Grauwe Kiekendief	-	-	0	-	-	-	-
Kwartelkoning	-	0	0	-	-	-	-
Wulp	0	-	-	-	-	-	-
Grutto	-	0	-	-	-	-	-
Kemphaan	-	0	-	-	-	-	-
Watersnip	-	0	-	-	-	-	-
Tureluur	-	0	-	-	-	-	-
Draaihals	0	-	-	-	-	-	-
Middelste Bonte Specht	-	-	-	-	0	0	-
Kleine Bonte Specht	-	-	-	-	0	4	-
Zwarte Specht	-	-	-	-	0	2	-
Groene Specht	-	-	-	-	1	0	-
Grauwe Klauwier	0	-	-	0	-	-	-
Klapekster	0	-	-	-	-	-	-
Wielewaal	-	-	-	-	0	0	-
Raaf	-	-	-	-	0	1	-
Boomleeuwerik	1	-	-	-	0	0	0
Veldleeuwerik	0	-	0	-	-	-	-
Fluiter	-	-	-	-	0	10	-
Bosrietzanger	-	-	-	0	-	-	-
Spotvogel	-	-	-	0	-	-	-
Sprinkhaanzanger	-	-	-	0	-	-	-
Grasmus	-	-	-	2	-	-	-
Vuurgoudhaan	-	-	-	-	0	9	-
Boomklever	-	-	-	-	4	41	-
Nachtegaal	-	-	-	0	-	-	-
Gekraagde Roodstaart	-	-	-	-	-	-	3
Paapje	-	-	-	0	-	-	-
Roodborsttapuit	0	-	-	1	-	-	-
Tapuit	0	-	-	-	-	-	-
Gele Kwikstaart	-	0	0	-	-	-	-
Graspieper	-	-	0	-	-	-	-
Boompieper	-	-	-	-	-	-	1
Keep	-	-	-	-	0	0	-
Appelvink	-	-	-	-	1	29	-
Groenling	-	-	-	-	-	-	0
Kneu	-	-	-	0	-	-	-
Putter	-	-	-	1	-	-	0
Sijs	-	-	-	-	0	5	-
Grauwe Gors	-	-	0	-	-	-	-
Geelgors	4	-	2	0	0	0	0
Ortolaan	-	-	0	-	-	-	-

Figuur 2: ligging van de SNL-beheertypen in boswachterij Steenwijkerwold

Figuur 3: ligging van de SNL-beheertypen in Boswachterij Staphorst en Ommerschans.

Binnen de begrenzing van Boswachterij Staphorst liggen zes SNL-pakketten (figuur 3). De kwalificerende soorten zijn per beheertypet weergegeven in tabel 9. Met uitzondering van pakket N16.03, zijn de SNL beheertypen in Boswachterij Staphorst minimaal aanwezig. Voor pakket N16.03 geldt dat het merendeel van de kwalificerende soorten aanwezig is.

Tabel 9. Voorkomende SNL-beheertypen met kwalificerende vogelsoorten in Boswachterij Staphorst. -= geen kwalificerende soort voor dit type. Beheertypen waarvoor geen kwalificerende vogelsoorten zijn aangewezen, zijn niet in de tabel opgenomen.

SNL-type	N06.03	N06.04	N07.01	N12.05	N15.02	N16.03
Omschrijving	hoogveen	vochtige heide	droge heide	kruiden- en faunarijke akker	dennen- eiken- en beukenbos	droog bos met productie
Oppervlakte (ha)	0.00	5.92	94.62	2.77	0.71	786.81
Korhoen	-	-	0	-	-	-
Patrijs	-	-	-	0	-	-
Kwartel	-	-	-	0	-	-
Geoorde Fuut	0	-	-	-	-	-
Wespendief	-	-	-	-	0	1
Grauwe Kiekendief	-	-	-	0	-	-
Kwartelkoning	-	-	-	0	-	-
Kraanvogel	0	-	-	-	-	-
Goudplevier	0	-	-	-	-	-
Wulp	0	0	0	-	-	-
Watersnip	0	-	-	-	-	-
Draaihals	-	-	0	-	-	-
Middelste Bonte Specht	-	-	-	-	0	0
Kleine Bonte Specht	-	-	-	-	0	6
Zwarte Specht	-	-	-	-	0	3
Groene Specht	-	-	-	-	0	1
Grauwe Klauwier	-	0	0	-	-	-
Klapekster	-	-	0	-	-	-
Wielewaal	-	-	-	-	0	0
Raaf	-	-	-	-	0	1
Boomleeuwerik	-	-	2	-	0	0
Veldleeuwerik	-	0	0	0	-	-
Fluiter	-	-	-	-	0	7
Sprinkhaanzanger	-	0	-	-	-	-
Vuurgoudhaan	-	-	-	-	1	12
Boomklever	-	-	-	-	0	39
Blauwborst	0	-	-	-	-	-
Paapje	0	0	-	-	-	-
Roodborsttapuit	0	1	7	-	-	-
Tapuit	-	-	0	-	-	-
Gele Kwikstaart	-	-	-	0	-	-
Graspieper	-	0	-	0	-	-
Keep	-	-	-	-	0	0
Appelvink	-	-	-	-	0	39
Sijs	-	-	-	-	0	4
Grauwe Gors	-	-	-	0	-	-
Geelgors	-	0	6	0	0	3
Ortolaan	-	-	-	0	-	-

Ommerschans kent twee SNL beheertypen met een minimale oppervlakte (figuur 3). Tabel 10 geeft weer welke waargenomen kwalificerende soorten aan deze beheertypen zijn gekoppeld. Ook voor Ommerschans geldt dat voor de SNL-beheertypen de oppervlakte en daarmee de kwalificerende soorten minimaal aanwezig zijn.

Tabel 10. Voorkomende SNL-beheertypen met kwalificerende vogelsoorten in de Ommerschans. -= geen kwalificerende soort voor dit type. Beheertypen waarvoor geen kwalificerende vogelsoorten zijn aangewezen, zijn niet in de tabel opgenomen.

SNL-type	N16.03	N17.03
Omschrijving	droog bos met productie	park- en stinzenbos
Oppervlakte (ha)	46.79	13.16
Wespendief	0	-
Middelste Bonte Specht	0	0
Kleine Bonte Specht	0	0
Grote Bonte Specht	-	7
Zwarte Specht	1	1
Groene Specht	1	0
Wielewaal	0	0
Raaf	0	-
Boomleeuwerik	0	-
Fluiter	0	0
Vuurgoudhaan	0	-
Boomklever	8	11
Nachtegaal	-	0
Gekraagde Roodstaart	-	3
Keep	0	-
Appelvink	6	2
Sijs	0	-
Geelgors	0	-

Houtoogst in Boswachterij Staphorst (20 maart 2019, Sjouke Scholten).

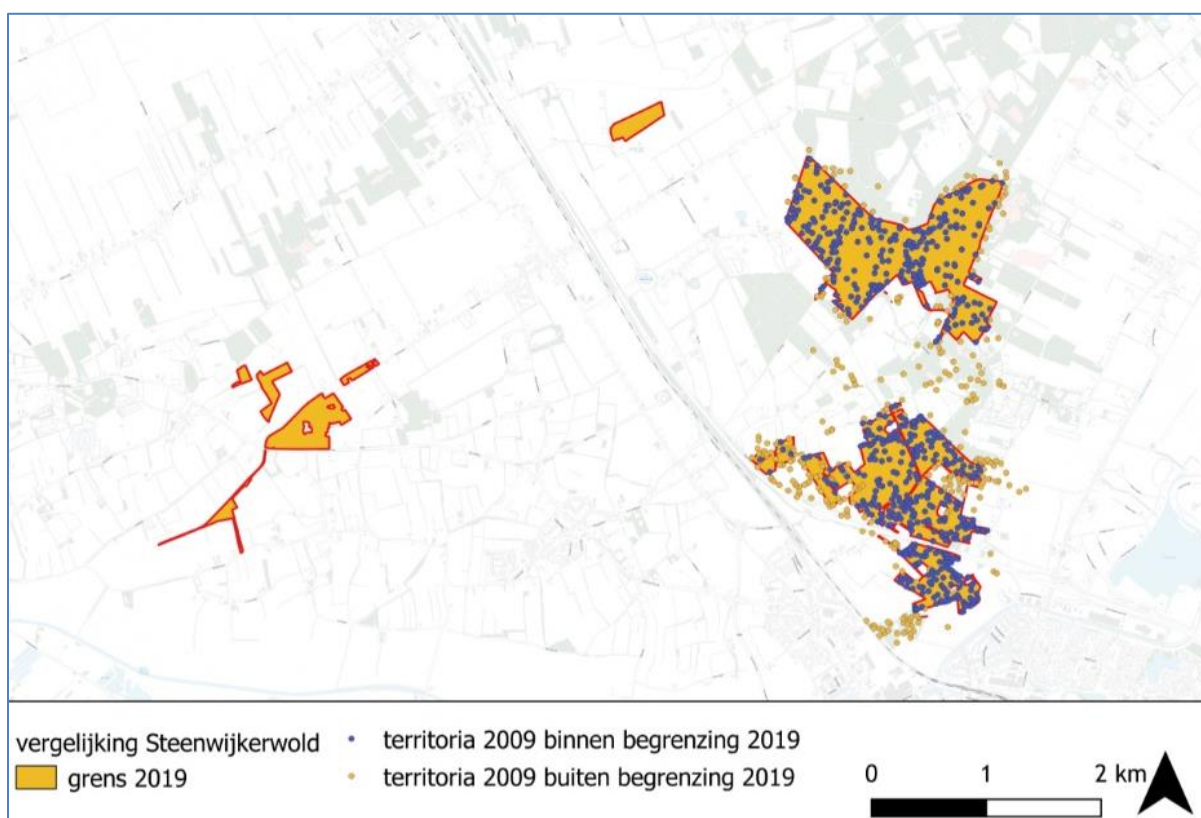
4.2. Vergelijking met eerdere karteringen

Zowel in boswachterij Steenwijkerwold als in boswachterij Staphorst zijn in het verleden karteringen uitgevoerd. Helaas is niet alle data digitaal beschikbaar wat een vergelijking bemoeilijkt. Ommerschans is in het verleden niet eerder gekarteerd.

4.2.1 Steenwijkerwold

Broedvogelkarteringen rond Steenwijkerwold zijn eerder uitgevoerd in 1999 (H. Hupkes/R. Jonker) en 2009 (D. Visser, Natuurbalans). Vanwege deels onbekende begrenzingen, is alleen een vergelijking gemaakt met 2009, waarvan digitale stippen beschikbaar zijn en een grens kon worden gereconstrueerd. In grote lijnen zijn de aantallen broedvogels in 2009 en 2019 gelijk gebleven (tabel 11). De meest in het oog springende veranderingen zijn de afname van Groene Specht, Zwarte Kraai, Tuinfluiter en Boomkruiper. De forse afname van deze soorten is niet goed te verklaren, omdat soorten die gebonden zijn aan hetzelfde biotoop nagenoeg stabiel zijn gebleven.

Opvallende toenames zijn te zien bij Fluiter, Appelvink, Putter en Geelgors. De positieve lijn die de Geelgors laat zien, heeft waarschijnlijk te maken met de kleinschalige heideterreinen die de afgelopen tien jaar flink ontwikkeld zijn.

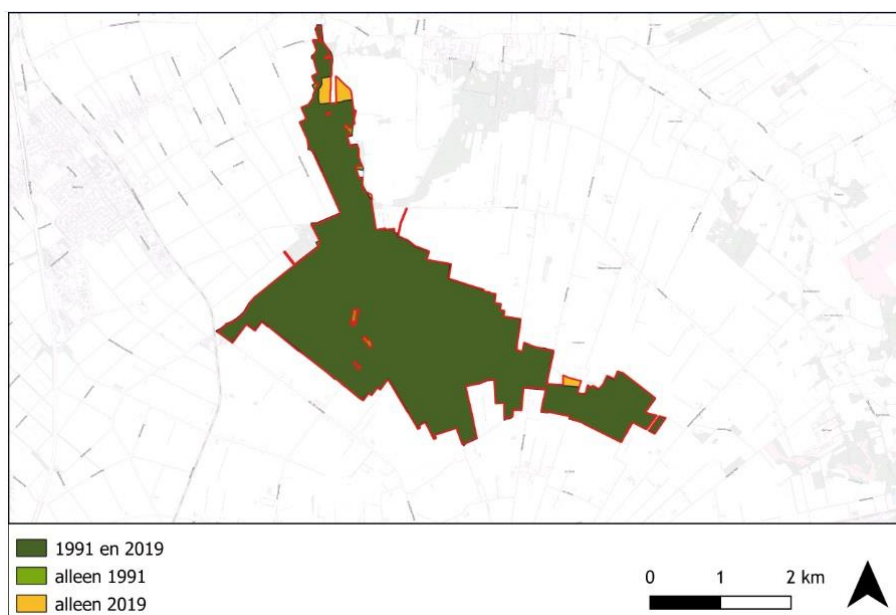
Figuur 4: Steenwijkerwold, oppervlakte die in 2009 (stippen) en 2019 zijn gekarteerd. Begrenzingsdata van 2009 is niet beschikbaar.

Tabel 11. Broedvogelaantallen van Boswachterij Steenwijkerwold in 2009 en 2019. Ng=niet geteld binnen de 2019 begrenzing. Aantallen tussen haakjes betekend nachtsoort en niet volledig gekarteerd.

Naam	2009	2019	Naam	2009	2019
Nijlgans	1	0	Spotvogel	1	0
Kwartel	0	1	Zwartkop	136	133
Fazant	2	0	Tuinfluitter	25	4
Wespendief	0	2	Braamsluiper	2	3
Sperwer	2	1	Grasmus	4	3
Havik	1	1	Vuurgoudhaan	6	8
Buizerd	5	6	Goudhaan	ng	55
Houtsnip	2	(0)	Boomklever	45	44
Holenduif	5	3	Boomkruiper	77	58
Bosuil	8	(4)	Spreeuw	11	12
Ransuil	3	(0)	Zanglijster	ng	30
Kleine Bonte Specht	6	4	Grote Lijster	10	13
Grote Bonte Specht	63	63	Grauwe Vliegenvanger	9	10
Zwarte Specht	3	2	Bonte Vliegenvanger	18	15
Groene Specht	6	1	Gekraagde Roodstaart	16	19
Grauwe Klauwier	1	0	Roodborsttapuit	0	1
Gaai	14	ng	Heggenmus	8	ng
Kauw	1	0	Graspieper	0	1
Zwarte Kraai	25	1	Boompieper	31	31
Raaf	0	1	Appelvink	17	27
Zwarte Mees	ng	28	Goudvink	14	14
Kuifmees	10	7	Groenling	0	2
Glanskop	22	16	Kneu	1	0
Matkop	15	13	Kruisbek	1	4
Boomleeuwerik	0	1	Putter	0	4
Staartmees	17	ng	Sijs	1	3
Fluiter	0	10	Geelgors	2	7

4.2.2 Boswachterij Staphorst

Eerdere broedvogelkarteringen in Boswachterij Staphorst vonden plaats in 1991 (W. van Manen, Sovon), 2001 (A&W) en 2009 (D. Visser, Natuurbalans). Bij alle karteringen zijn in grote lijnen dezelfde gebiedsgrenzen aangehouden (figuur 5).

Figuur 5. Deel van Boswachterij Staphorst dat in 1991 en 2019 is gekarteerd. Begrenzing van 2001 en 2009 zijn niet beschikbaar.

De resultaten van 2019 zijn vergeleken met de beschikbare data van 1991, 2001 en 2009. Inventarisaties en begrenzings van 2001 en 2009 waren niet digitaal beschikbaar waardoor een vergelijking met deze jaren handmatig is gedaan. Het aantal territoria van 2001 en 2009 is zodoende een benadering van de werkelijkheid (tabel 12). In 2009 zijn zowel schemer- als nachtbezoeken gedaan, in 2019 niet. Opvallende verschuivingen zijn te zien in de watervogels. Nagenoeg alle watervogels namen af met uitzondering van Grauwe Gans (nieuw gevestigd) en Kuifeend. De Kuifeend laat sinds 2015 een neerwaartse trend zien in Overijssel, terwijl de landelijke trend redelijk stabiel blijft. De Rode Wouw is nieuw in het gebied. Sperwer en Buizerd zijn sterk afgenomen, maar dit kan ook een methodologische reden hebben, want in 2019 is niet intensief gezocht naar nesten, wat vooral bij de Sperwer veel kan uitmaken.

Tabel 12: Broedvogelaantallen van Boswachterij Staphorst in 1991, 2001, 2009 en 2019. Ng=niet geteld binnen de 2019 begrenzing. Aantallen tussen haakjes betekend nachtsoort en niet volledig gekarteerd.

Naam	1991	2001	2009	2019	Naam	1991	2001	2009	2019
Grauwe Gans	0	0	0	4	Kuifmees	68	68	42	29
Nijlgans	0	0	6	2	Glanskop	28	20	30	33
Slobeend	0	0	1	2	Matkop	ng	30	37	11
Wilde Eend	33	ng	17	4	Boomleeuwerik	2	2	3	2
Wintertaling	2	0	3	1	Staartmees	ng	21	26	29
Tafeleend	2	0	0	0	Fluiter	8	4	8	7
Kuifeend	6	6	3	8	Zwartkop	73	ng	218	160
Dodaars	4	8	10	4	Tuinfluiter	27	ng	13	33
Wespendief	2	0	1	1	Braamsluiper	1	2	0	0
Sperwer	15	9	9	1	Grasmus	1	2	3	9
Havik	8	6	8	6	Vuurgoudhaan	2	12	12	13
Rode Wouw	0	0	0	1	Goudhaan	ng	ng	ng	117
Buizerd	16	14	16	7	Boomklever	2	5	70	41
Patrijs	0	0	1	0	Boomkruiper	89	102	154	100
Fazant	0	0	2	0	Spreeuw	ng	ng	6	9
Waterral	0	2	6	0	Zanglijster	ng	ng	ng	49
Waterhoen	3	ng	11	2	Grote Lijster	13	20	29	21
Meerkoet	8	ng	4	4	Grauwe Vliegenvanger	5	14	15	18
Houtsnip	1	0	2	(0)	Nachtegaal	0	0	0	1
Holenduif	22	2	6	3	Bonte Vliegenvanger	180	141	211	100
Houtduif	ng	ng	ng	64	Gekraagde Roodstaart	33	36	32	31
Zomertortel	13	3	0	2	Roodborsttapuit	0	5	9	8
Koekoek	2	1	3	4	Heggenmus	11	ng	15	ng
Bosuil	10	5	14	(1)	Witte Kwikstaart	3	0	3	0
Ransuil	11	3	23	(0)	Gele Kwikstaart	0	0	1	0
Nachtzwaluw	0	0	11	(1)	Boompieper	59	121	90	93
Kleine Bonte Specht	0	4	23	7	Appelvink	6	16	28	43
Grote Bonte Specht	79	62	122	101	Goudvink	24	39	34	22
Zwarte Specht	6	6	6	3	Groenling	8	5	0	2
Groene Specht	4	6	1	1	Kneu	5	3	4	4
Torenavalk	2	0	0	0	Barmsijs	1	0	0	0
Gaai	ng	ng	62	ng	Kruisbek	32	0	4	5
Wielewaal	4	3	4	1	Putter	1	8	1	29
Kauw	11	0	0	0	Sijs	6	6	0	4
Zwarte Kraai	31	ng	26	5	Geelgors	2	11	16	11
Raaf	0	0	1	1	Rietgors	3	4	4	1
Zwarte Mees	ng	128	ng	62					

Opvallend is de forse afname van de Kuifmees en Matkop. Provinciaal gezien laten de twee genoemde soorten geen positief beeld zien, wat te maken kan hebben met het ouder worden van het bos (Matkop) en afnemende dominantie van naalddhout (Kuifmees). Dat de Kleine Bonte Specht een forse val laat zien in aantallen is waarschijnlijk te wijten aan een overtelling van de aantallen in 2009. Provinciaal is de

Kleine Bonte Specht stabiel en met een ouder wordend aaneengesloten bos zou het broed areaal alleen maar aantrekkelijker moeten worden.

De Bonte Vliegenvanger laat een flinke terugval zien in aantallen territoria. Ondanks dat er flink wat nestkasten en natuurlijke nestholtes gebruikt worden is de enorme afname niet geheel te verklaren. Mogelijk zit ook hierin een overtelling van de 2009 aantallen maar het kan daarnaast ook een afname zijn in de aanwezigheid van zachtere boomsoorten en/of dood hout. De soort laat in Overijssel een stabiel voorkomen zien.

Zowel Boomklever als Zwartkop laten in het vergelijkingsoverzicht een forse afname zien. Alhoewel het biotoop van beide soorten erg verschillend is, nemen beide soorten provinciaal toe. Dat er sprake is van een forse afname binnen Boswachterij Staphorst kan te maken hebben met overschatting van het aantal in 2009.

De landelijke successoort Appelvink laat ook Staphorst niet links liggen. De structuurrijke, ouder wordende opgaande begroeiing en de gemengde loof- en naaldbossen, maken Boswachterij Staphorst een aantrekkelijk gebied voor de Appelvink. De Putter is de afgelopen tien jaar flink toegenomen in Staphorst. De reden hiervoor is onduidelijk.

4.3. Soortbesprekingen

Wintertaling, n=1

Op 21 maart werd een groep van 21 mannetjes en 14 vrouwtjes Wintertaling waargenomen op de Ganzenplas in Boswachterij Staphorst. Uiteindelijk is hier maar één territorium vastgesteld, op 19 juni werden hier nog vogels waargenomen.

Mandarijneend, n=5

Gedurende de eerst drie rondes werden in Ommerschans in totaal vijf territoria Mandarijneenden vastgesteld. Na 30 april zijn deze holenbroedende eenden niet meer waargenomen, daarom is het niet bekend of ze met succes gebroed hebben.

Dodaars, n=6

In Steenwijkerwold werd deze kleine fuutachtige met twee territoria vastgesteld in de vijver bij de kunstbunker in het bos aan Paasloregel. In Boswachterij Staphorst werden vier territoria gevonden, waarvan in elk ven bijna één paar aanwezig was. Een nest werd op 1 mei gevonden onder een omgevallen Grove Den bij Koolhaar. Het nest bleek succesvol, daar er vijf pullen zwommen op 19 juni. Een tweede paar is hier na één waarneming op 10 april niet weer waargenomen.

Wespendief, n=3

Bij Steenwijkerwold broedden twee paar Wespendieven. In Hiddingeberg broedde een paartje in een hoge eikenkruin in een bosrand, waar in juli één jong werd geringd door de Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN). Van het tweede paar werd nestbouw vastgesteld aan de uiterste noordwestkant van Eeserveld in een Douglasspar. Bij latere controle bleek dit nest zo goed als zeker niet (meer) te zijn bezet. In Boswachterij Staphorst werden op 18 juni boven een bosvak ten noordoosten van de recreatieplas drie volwassen vogels gezien die hard naar elkaar aan het roepen waren. Een nest werd niet gevonden.

Sperwer, n=3

In totaal werden drie territoria van de Sperwer vastgesteld, één in elk inventarisatie gebied. Ongetwijfeld zullen er territoria gemist zijn vanwege het stiekeme en stille gedrag, maar ook doordat er niet specifiek naar nesten is gezocht.

Havik, n=9

Bij Hiddingeberg in Steenwijkerwold werd één Havik nest gevonden in een Douglas. In Boswachterij Staphorst werden zes territoria vastgesteld, waar van in vier een nest werd gevonden.

Rode Wouw, n=1

Op 13 april werd door lokale waarnemers een nest van een Rode Wouw gevonden in een Lariks in het meest zuidoostelijke deel van de boswachterij. Drie jongen zijn uiteindelijk geringd, waarvan één is uitgerust met een zender.

Buizerd, n=18

Verspreid rond Steenwijkerwold werden negen territoria van de Buizerd vastgesteld. In Staphorst werden zeven territoria vastgesteld, waarvan alle territoria aan de rand van het bosgebied zijn gelegen. Mogelijk zijn hier ook enkele territoria gemist, omdat er niet specifiek naar nesten is gezocht. In Ommerschans werden twee territoria vastgesteld.

Zomertortel, n=2

In Boswachterij Staphorst werd op zowel 20 mei als op 21 mei een 'koerende' Zomertortel waargenomen. In beide gevallen kwam het geluid vanuit een dicht fijnsparperceel. Deze landelijk hard achteruitgaande vogel is in 2009 niet vastgesteld als broedvogel.

Koekoek, n=5

Vier territoria van de Koekoek werden vastgesteld in boswachterij Staphorst. Met name de open heidevelden zijn belangrijk voor deze soort. Eén territorium werd rond Steenwijkerwold net buiten de begrenzing vastgesteld.

Zwarte Specht, n=7

Zowel in Ommerschans als in Steenwijkerwold werden twee territoria Zwarte Specht vastgesteld. In Staphorst waren dit er drie. Het overschatten van Zwarte Spechten is niet ondenkbeeldig, omdat ze er grote territoria op nahouden, waarin ze overal vocaal actief kunnen zijn.

Wielewaal, n=1

Op 18 juni werd een Wielewaal roepend gehoord in de eiken langs het fietspad aan de westkant van Boswachterij Staphorst. De vogel leek zich regelmatig te verplaatsen langs het fietspad.

Raaf, n=2

In het bosgebied van Eeserveld (Steenwijkerwold) werd in drie van de vijf bezoeken een Raaf waargenomen, waarvan de laatste waarneming (in juni) een paartje betrof. Een nest is niet gevonden waardoor niet met zekerheid gezegd kan worden of de vogels gebroed hebben in het Eeserveld of dat ze elders hebben gebroed in een nabijgelegen gebied.

In Boswachterij Staphorst werd elke inventarisatieronde wel een individu of een paartje Raven waargenomen aan de rand van heideterrein de Vier Bergen. Er zijn geen jonge vogels gezien.

Zwarte Mees, n=90

De Zwarte Mezen werden met 28 territoria in Steenwijkerwold en 62 territoria in Boswachterij Staphorst vastgesteld. Als vanzelfsprekend werden nagenoeg alle territoria gevonden in naaldhoutopstanden.

Kuifmees, n=36

Rond Steenwijkerwold werden zeven territoria van deze holenbroeder vastgesteld. Staphorst had nog 29 territoria, wat toch een afname betekent van 13 territoria ten opzichte van 2009.

Matkop, n=28

Landelijk zit de Matkop in een neerwaartse spiraal, al is nog niet duidelijk wat hiervoor de voornaamste oorzaak is. Bij Steenwijkerwold werden toch nog 17 territoria ingetekend (en was sprake van hooguit een beperkte afname sinds 2009). In Boswachterij Staphorst is een verlies van maar liefst 26 territoria vastgesteld.

Boomleeuwerik, n=3

In Steenwijkerwold was de Boomleeuwerik ronduit dun gezaaid; de aan schaars begroeide heide met verspreide bomen gebonden soort werd hier alleen vastgesteld op de heide in Eeserveld. In Staphorst werd op 21 maart en op 10 april een baltsende vogel waargenomen op respectievelijk de Vier Bergen en Zwarte Venen.

Fluiter, n=17

Fluiters werden allemaal waargenomen in loofbosjes. Rond Steenwijkerwold waren dit tien territoria, waarvan de meeste vogels werden gehoord op 12 juni (7 ex.). Provinciaal is dit een goede ontwikkeling, daar de Fluiter een neerwaartse trend laat zien sinds 1990. Voor Boswachterij Staphorst werden zeven territoria vastgelegd.

Grauwe Vliegenvanger, n=39

Grauwe Vliegenvangers hielden zich meest op in oudere en gevarieerdere (zowel met loof,- als naaldhout gemengde) bosdelen met een open structuur. Met name in bepaalde bosdelen van Woldberg (Steenwijkerwold) en Ommerschans, waar veel oude en deels kwijnende bomen met holten stonden, kwamen meerdere Grauwe Vliegenvangers vlakbij elkaar voor. Dit resulteerde in 15 territoria rond Steenwijkerwold, 6 bij Ommerschans en 18 in Staphorst.

Nachtegaal, n=1

Op 22 mei werd een zingende Nachtegaal gehoord in het nieuw aangekochte stuk in het noorden van Boswachterij Staphorst.

Sijs, n=9

Sijsjes werden voornamelijk waargenomen in percelen met naaldhout. Rond Steenwijkerwold waren dit vijf territoria, waar dat er in Boswachterij Staphorst vier waren.

Buizerdnest in sitkaspar en holte van Zwarte Specht in beuk. Beide Boswachterij Staphorst (Sjouke Scholten).

5. Evaluatie

5.1 Steenwijkerwold

De variatie binnen de gebieden van Steenwijkerwold, ten westen van de A32, is goed terug te zien in de aanwezige broedvogelpopulatie. Zowel broedvogels van oudere bosstructuren als soorten van kleinschalige open ontwikkelde gras- en heidelandschappen zijn aanwezig. De oppervlaktes van de verschillende landschapstypen zijn minimaal, waardoor er onvoldoende draagkracht lijkt voor stabiele populaties van enkele soorten. De meeste voorkomende rode lijst soorten zijn sinds de laatste kartering in 2009 nagenoeg gelijk gebleven in aantal. Dit geeft aan dat Steenwijkerwold te midden van de aangrenzende bossen belangrijk is in de regio noord Overijssel.

Te midden van de landbouwgebieden nabij Paasloo vormen de aanwezige landschappelijke bosjes een goede uitvalsbasis voor enkele soorten broedvogels. Deze bosjes zijn minimaal in omvang waardoor de aantallen broedvogels die hier huizen ook minimaal zijn. Uit de aanwezigheid van onder andere Wespendif, Raaf en de aantallen Fluiters en Grote Lijsters blijkt de diversiteit en het lokale belang.

5.2 Staphorst

Staphorst is een belangrijk aaneengesloten gebied voor diverse vogelsoorten. Een landelijk sterk achteruitgaande soort als Zomertortel had in dichte dennenpercelen toch weer twee territoria. bezet. Maar ook de aanwezigheid van vier soorten spechten, Fluiters, Vuurgoudhaantjes en de aantallen Bonte Vliegenvangers geven aan dat een aaneengesloten goed ontwikkeld bos als Boswachterij Staphorst onmisbaar is te midden van de intensief gebruikte en vogelarme landbouwgebieden. Net als landelijk, laten soorten van droge en natte heide een stabiele trend zien.

5.3 Ommerschans

De Ommerschans heeft een minimale oppervlakte maar biedt met zijn oude parkachtige karakter en variëteit in biotoop ruimte aan enkele typische soorten. De afwisseling tussen de oudere bomen en de 'jonge aanplant' laat zien dat soorten van ondergroei, als Zwartkop en Tuinfluiter, zich erg aangetrokken voelen tot dit gebied. Dat dood hout belangrijk is voor holenbroeders blijkt uit de aantallen Spreeuwen en Boomklevers op dit kleine oppervlak.

Douglasperceel in Boswachterij Staphorst (29 april, Sjouke Scholten).

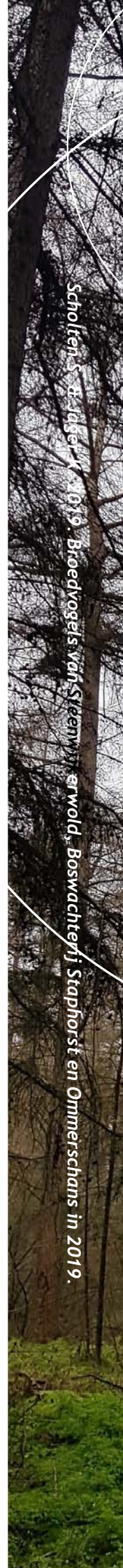
6. Literatuur

van Kleunen A., Foppen R. & van Turnhout C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

Van Manen W. Broedbiologie van de Zwarte Specht. *Limosa* 85 (2012): 161-170.

Vergeer J.W., van Dijk A.J. & Boele A., van Bruggen J. & Hustings F. 2016. Handleiding SOVON broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Vincent de Boer (vincent.deboer@sovon.nl)

Scholten, S. & Jager, K. 2019. Broedvogels van Steenwijerwold. Boswachterij Staphorst en Ommereschans in 2019.

In opdracht van:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

